

“Dünyanın dar-ül hikmet, ahretin ise dar-ül kudret olduğu” ifade ediliyor. Halbuki hikmet ve kudret hem dünyada hem de ahirette tezahür etmektedir. Dünya ve ahirette, hikmet ve kudretin tecelli farklarını izah eder misiniz?

Dünyada eşyanın yaratılışı, büyük ekseriyetle, sebepler zincirine bağlanmıştır. Yani dünyadaki yaratılışlarda, **“inşa”** manası hükmetmektedir. Bütün varlık alemi **“Nuru Muhammedî”** denilen o ilk mahluktan, safhalar halinde yaratıldığı gibi, her canlı da çekirdek, tohum yahut nutfe dediğimiz bir noktadan başlayarak terbiye edilmekte, birçok safhalardan geçerek son şeklini almaktadır. Bunun içindir ki, Fatiha Suresinde Allah'ın **“Rabbü'l-âlemin”** olduğu öncelikle nazara verilir.

Cenâb-ı Hak, bu dünyada sebepleri yaratmış, terbiye etmiş ve sonsuz hikmetiyle neticeleri bu sebeplere bağlamıştır. Ahirette ise sebeplerin icraatına gerek kalmadan her şey İlâhî kudretle bir anda, zamansız yaratılacaktır. Yani, bu dünyada hikmet daha galiptir, ahirette ise kudret. Yoksa, bu dünyadaki sebepler de neticeler de Allah'ın kudretiyle yaratıldığı gibi, ahiretteki bütün icraatlar da yine hikmet üzere olacaktır.

Burada bir **“galibiyet”** manası nazara veriliyor. Sözlerde, fırtınalı bir denizin **“Ya Celil!”** dediği ifade ediliyor. Böyle bir manzaranın kendine has bir güzelliği de vardır, ama burada celal daha galip, daha hakimdir. Öte yandan, bir ağaca baktığımızda **“cemal”** manası nazarımıza çarpar. Halbuki, bu ağacın bir çekirdekten çıkarılması, büyütülmesi, kâinatla münasebetinin kurulması muazzam bir kudret eseridir. Ancak, burada “cemal” daha hakimdir.

Aynı şekilde, hem dünyada hem ahirette hikmet ve kudret birlikte icraat gösterirler. Yani, İlâhî kudretin bütün icraatları her iki âlemde de **“hikmet”** üzeredir. **Ancak dünyadaki icraatlarda hikmet, ahiretteki icraatlarda ise kudret daha hakimdir.**

“Evet dünya dâr-ül hikmet ve âhîret dâr-ül kudret olduğundan; dünyada *Hakîm, Mürettib, Müdebbir, Mürebbi* gibi çok isimlerin iktizasıyla, dünyada icad-ı eşya bir derece tedricî ve zaman ile olması; hikmet-i Rabbanîyenin muktezasıyla olmuş. Âhîrette ise, hikmetten ziyade kudret ve rahmetin tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan birden eşya inşa ediliyor.” (1)

(1) bk. [Şualar, İkinci Şua.](#)